

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1975

BRNO 1977

erschienen Überreste einer Steinmauer, die vermutlich mit der ursprünglichen Verbauung in der Umgebung der frühgotischen Marienkirche zusammenhängt. Eine Rettungsgrabung wurde nicht durchgeführt.

POZDNĚHRADIŠTNÍ KERAMIKA Z TRŠIC

/ okr. Olomouc /

Vít D o h n a l , Vlastivědný ústav, Olomouc

Do archeologického oddělení olomouckého musea předal malíř S. Krátký z Vinar dva okrajové střepy z velkých zásobnic, které našel na polích za kaplí sv. Kunhuty. Střepy pocházejí ze dvou různých nádob zhotovených z hlíny promísené s tuhou. Větší střep má šedivý povrch a je opatřen malým otvorem pro reparační svorku, menší střep má povrch potažený bělavým povlakem. Zachráněné střepy jsou zatím prvními středověkými nálezy v katastru.

P o z n á m k a :

1 Dva úlomky kamenných brousků, které pocházejí ze starších nálezů /inv. č. VMO 4082 - 4083/ se nedají přesněji datovat.

Spätburgwallzeitliche Keramik aus Tršice /Bez. Olomouc/. Auf den Feldern hinter der Kapelle der Hl. Kunigunde fand man bei der Ackerung zwei Scherben von grossen Vorratsgefässen aus Graphitton. Es sind dies vorläufig die ersten mittelalterlichen Funde im Kataster der Gemeinde.

POZDNĚHRADIŠTNÍ NÁLEZY Z VELKÉHO ÚJEZDA

/ okr. Olomouc /

Vít D o h n a l , Vlastivědný ústav, Olomouc

/ Obr. 27 /

V květnu 1975 shromáždil K. Domes z Velkého Újezda nálezy sesbírané na zorané části luk v trati "Na městském" a předal je do archeologického oddělení olomouckého musea. Lokalita se nachází na mírném, k západu obráceném svahu asi 300 m severozápadně od tzv. Záhumenského mlýna /nyní pila/, ležícího na potoku Olešnice. Pozemky slouží jako pastviště místního JZD a již dříve při orbě jiné části luk se přišlo na tmavé skvrny sice bez nálezů, ale zato s množstvím úlomků zuhelnatělého dřeva. Nynější nálezy byly získány na jednom místě o průměru asi 20 m, kde hlína byla výrazně oproti okolí tmavší. Kromě většího počtu keramických střepů se našla také menší železná podkova, malá železná palička a další předmět, snad úlomek železného kování. Keramika je s výjimkou jediného střepu mladšího původu zastoupena velkými zásobnicemi vyrobenými z tuhé hlíny buďto tmavošedého nebo světle šedého povrchu. Podlemohutných ztluštělých okrajů s bohatou výzdobou je možno tyto zásobnice přiřadit k vyspělým typům a datovat do 12. stol.

Zachráněné nálezy nasvědčují tomu, že v trati "Na městském" jde nejspíše o sídlištní lokalitu, která časově předcházela pozdější trhové osadě v místě dnešní obce asi ve druhé polovině 13. stol.¹ V neveliké vzdálenosti od zmíněných luk v trati "Na městském" je další archeologicky dosud neznámá lokalita "Zámčisko", totiž malé valové opevnění zhruba kruhového tvaru /průměr asi 70 m/. Toto opevnění leží při východním okraji lesa "Boří" a je od lokality "Na městském" vzdáleno asi 1 km jihozápadním směrem. Podle katastrálního rozdělení je "Zámčisko" už v území obce Daskabát. Opevnění je zřejmě středověkého původu a L. Hosák na ně lokalizuje tvrz Žibřida z Újezda vzpomínaného k r. 1324.²

P o z n á m k y :

- 1 Recense L. Hosáka k publikaci K. Domes z historie Velkého Újezda a okolí, Velký Újezd 1966, která je otištěna ve Vlastivědném věstníku moravském XIX-1 1967, 141.
- 2 L. Hosák, l.c. ; K. Domes, Velký Újezd a okolí, Ostrava 1974, 18.

Spätburgwallzeitliche Funde aus Velký Újezd /Bez. Olomouc/. Bei der Wiesenbeackerung in der Flur "Na městském" wurden Scherben von grossen Graphit-Vorratsgefässen und eiserne Gegenstände ausgeackert /Hufeisen, Schlegel, und ein näher nicht bestimmbarer Gegenstand/. Nach der in das 12. Jahrhundert datierbaren Keramik kann man in der erwähnten Flur die Existenz einer kleineren Siedlungslokalität voraussetzen, von dem auch Flecke dunkler Erde mit einer Menge von Holzkohlestücken zeugen, die in den vergangenen Jahren bei der Ackerung eines anderen Wiesenteiles festgestellt wurden. Unweit der Lokalität "Na městském" am Rande des Waldes "Boří" befindet sich eine weitere bisher bekannte archäologische Lokalität, nämlich eine kreisförmige Wallbefestigung, als "Zámčisko" benannt, die einen mittelalterlichen Ursprung hat und wohin die Feste des Žibřid aus Újezd lokalisiert wird, der zum Jahre 1324 erinnert wird².

ZANIKLÁ VES Z POZDNÍ DOBY HRADIŠTNÍ U STUDNICE NA TELČSKU

/ okr. Jihlava /

Boris Novotný, AÚ ČSAV Brno

/ Obr. 28 /

Při výkopových rýhách pro melioraci na pozemku č.p. 464 /případně 462/2/, v jižní části stabilního katastru obce Studnice u Telče /okr. Jihlava/ provedli členové MAK B. Karel a V. Dušek předběžný sběr zlomků keramiky vyskytující se na vyházených hromadách.

Nejjednodušší okraj vykazuje střep z větší nádoby s trychtýřovitě vyhnutým ústím, hlubokým prožlábnutím hrdla a válcovitě zkoseným okrajem, jehož ústí mělo 16 cm v průměru. Další dva dobře vypálené střepy s příměsí tuhy a drobného křemičitého ostřiva jsou tmavohnědé barvy. Horizontální rýžky prozrazují stopy obtáčení na kruhu. Podobné jsou další tři zlomky. Další dva okrajové střepy mají kyjovitě ztlustělé ústí nahoře i zevně zaoblené /průměr ústí jedné nádoby činil 14 cm/. Horní část větší nádoby / a další zlomky podobných dvou / má konicky zešíkmené, nahoře oblé ústí, které přechází v ostré vyžlábnutí hrdla /průměr ústí = 18 cm /, které přechází odsazením ve výduť soudkovitého tvaru s výzdobou nepravidelných horizontálních mělkých a širokých rýh. Tmavošedý střep má silnou příměs tuhy. Jiná vrchní část banatého hrnce má válcovitý okraj, který přímo nasedá na výduť se stopami obtáčení na kruhu. To je zvláště výrazné na vnitřní straně /průměr ústí = 13 cm/. Leskle tmavošedý až černý povrch a hrnčina obsahuje příměs tuhy. Poslední okrajový tenkostěnný střípek se zakulaceným okrajem se vyznačuje na pod. hrdlí výzdobou šikmých vrypů.

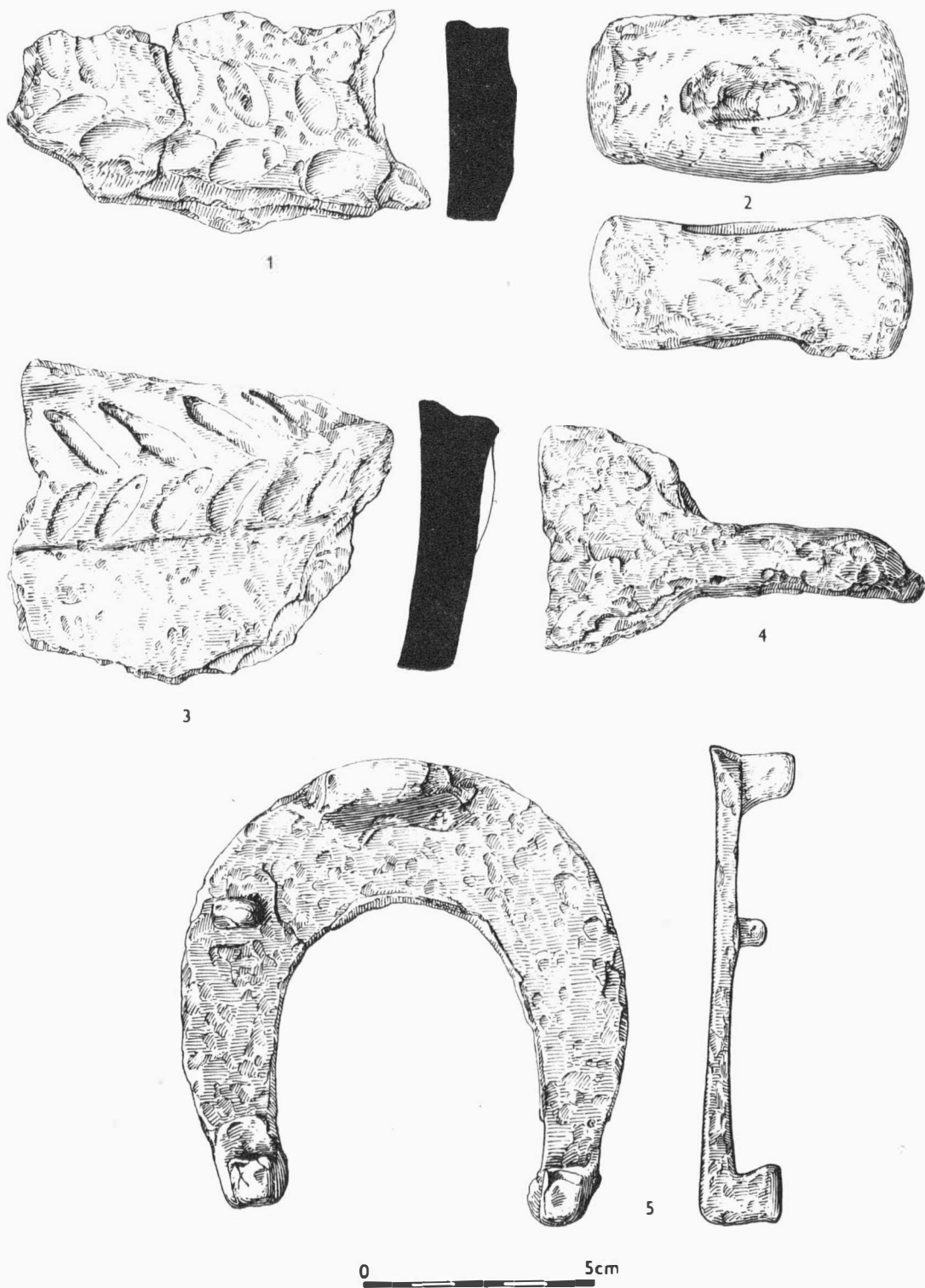
Rovněž střepy z výduť nádob jsou zdobeny širokými, mělkými rýhami a širokými kapkovitými vrypy, nebo s výzdobou řad jednoduchých vlnovek. Pozoruhodné jsou i zlomky plasticky vystupujících značek na dnech nádob, které mají ve středu buď šestiúhelný obrazec s dvojitým křížem /případně mřížkou/ z tuhového tmavošedého nebo netuhového světle hnědého materiálu /tenkostěnný střep/, případně se značkou soustředných kruhů s vnějším mezikružím vyplněným zešíkmenými příčkami /průměr plastických kruhů činí 6, 8 až 11 cm, na druhém střepu vnější kruh má v průměru 10 a 11 cm/.

Zjištěné osídlení se rozkládalo v mělkém údolí, vytvořeném potokem ve vzdálenosti zhruba 750 m jižně od obce Studnice. Kulturní vrstva místy zhruba 20 cm mocná se jevila ve výkopu regulace v hloubce 0,5 m pod dnešním povrchem. Rozsah sídliště, podle odkrytých kulturních vrstev zaujímá v severojižní ose délku zhruba 150 až 200 m. Doposud zjištěná šířka sídliště zatím vymezená profilem rýhy a korytem potoka činí nejméně 20 m. Na jižní a severní straně sídliště je v profilu rýhy patrné umělé nakupení kamenů různé velikosti.

Z historických pramenů je známo, že v tomto jihozápadním cípu Moravy se rozkládal ještě počátkem 13. století tzv. Lověťský újezd. O značném rozsahu tohoto území svědčí zpráva, že šlechtic Petr, správce Bítovska, prodal tento újezd "se všemi řekami" louckému klášteru ve Znojmě. /Zpráva k roku 1227./ Nedaleká Telč vznikla zřejmě na křižovatce cest a to severojižní a východozápadní. Na těchto starých, historických cestách mohlo tedy existovat ještě starší osídlení. Zprávy o řečeném újezdu, nejstarší historie Telče a dalších osadách dokládají, že lesní území mezi Čechami a Moravou bylo již od nejstarších dob v rukou Přemyslovců a je tedy pravděpodobné, že tamnutno předpokládat ještě starší osídlení z období před vnitřní českou kolonizací.

Pro poznání raněstředověkého osídlení tohoto archeologicky doposud téměř vůbec neprobádaného rozsáhlého území a pro poznání typu obydlí by proto bylo nanejvýš záhodno zde uskutečnit záchranný výzkum alespoň s pokračující meliorací bezprostředně ohrožených objektů.

Dorfwüstung aus dem 11. - 12. Jahrhundert bei Studnice in der Umgebung von Telč /Bez. Jihlava/. Während Meliorationsarbeiten bei der Gemeinde Studnice in der Umgebung von Telč /Bez. Jihlava/ in Südwestmähren wurden Besiedlungsreste einer Dorfwüstung abgedeckt, die nach den gefundenen Keramikscherben im 11. - 12. Jahrhundert bestand. Auf diesem ursprünglichen Gebiet der Přemysliden-Fürsten erstreckte sich die sog. Lověťner Mark, die der Adelige Peter, Verwalter des Gebietes von Bítov, noch im Jahre 1227 dem Kloster Louka bei Znojmo verkaufte. Da die unweit liegende Stadt Telč auf der Kreuzung der alten Wege aus Böhmen nach Mähren und von Norden nach Süden entstand, sind auf diesen Trassen noch weitere ältere Besiedlungen aus dem Zeitabschnitt vor der inneren böhmischen Kolonisation im 11. und 12. Jahrhundert vorauszusetzen.

Obr. 27

Velký Újezd /okr. Olomouc/. Materiál z povrchových sběrů. - Material von Lesefunden.

P Ř E H L E D V Ý Z K U M Ů 1 9 7 5

Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhový
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : Doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : nádobka z velatického žárového hrobu ze Šlapanic
Tisk : Geografický ústav ČSAV v Brně
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejně